

Ob raziskavah inštituta za kriminologijo pri pravni fakulteti v Ljubljani

Janez Pečar

Inštitut za kriminologijo pri pravni fakulteti v Ljubljani je razvil v zadnjih dveh letih razmeroma obsežno raziskovalno dejavnost, ki glede na njene rezultate na področju kriminologije, kriminalne politike in primerjalnega kazenskega prava pri nas ne bi smela ostati neopažena. Še preden bomo naleteli na inštitutove raziskave, objavljene kot publikacije, pa nekaj kratkih podatkov o njih najbrž ne bo odveč.

Informacije o delu na tem področju so potrebne zlasti tudi zato, ker zaradi nekaterih objektivnih okoliščin še ni jasno, kdaj in kako bodo raziskave publicirane in kdo bo financiral njihovo izdajo. Šele natisnjena dela, ki so nastala s trudom in prizadevanjem ob sredstvih, ki jih daje družba v ta namen, bodo omogočila povezovanje teoretičnih dosežkov s prakso. Vse dotlej pa ostajajo te kriminološke raziskave pred javnostjo skrite in v praksi na prizadetih področjih ne morejo najti ustrežajočega odraza.

K doslej opravljenim kriminološkim raziskavam (predvsem urada za kriminološka raziskovanja v Zagrebu in inštituta za kriminologijo v Ljubljani) se bodo pridruževale vedno nove študije, ki bodo pomagale spoznavati pojave socialne patologije in bodo poleg drugega prispevale tudi k aplikaciji kriminologije. Uresničevanje dosežkov domače kriminološke znanosti pa neposredno vodi k odločnejšemu, smotrnejšemu in bolj znanstvenemu reagiranju naše družbe v boju zoper kriminaliteto. »Jugoslavija lahko praktično uporablja rezultate kriminološkega raziskovanja le takrat, kadar gre za njeno izvirno raziskovanje«.*

I.

Inštitut za kriminologijo pri pravni fakulteti v Ljubljani se je ukvarjal v zadnjih dveh letih z desetimi raziskavami, za katere je bodisi organiziral in izvedel ankete bodisi zbiral statistično, kriminološko, pravno in drugo dokumentacijo ali pa interpretiral zbrano gradivo, kolikor ni šlo v zadnjem času pri nekaterih šele za programiranje in finančno načrtovanje stroškov (kot na primer pri raziskavah, navedenih v nadaljevanju pod 11 in 12).

* Tomislav Marković: Predgovor k študiji »Krivična djela lišenja života na področju NR Hrvatske (1946—1955)«.

a) Leta 1962 dokončane raziskave, ki so bile izročene naročnikom

1. *Problemi povratništva*. Za raziskovanje teh vprašanj je inštitut za kriminologijo sklenil pogodbo z zveznim skladom za znanstveno raziskovalno delo. Raziskava je bila zaključena konec maja 1962 in izročena omenjenemu zveznemu skladu. Obsega 506 tipkanih strani. Pri njej je sodelovalo 32 raziskovalcev z najrazličnejših področij.

»Problemi povratništva« obsegajo naslednja poglavja: Povratništvo kot družben problem (dr. Ljubo Bavcon, dr. Miloš Kobal); Povratek pri polnoletnih obsojenih osebah v FLRJ (dr. Magda Bayer); Povratek pri polnoletnih obsojenih osebah v LR Sloveniji (Boris Uderman); Študija o povratnikih v KPD Maribor (dr. Marjan Blejec, dr. Miloš Kobal, dr. Katja Vodopivec); Študija o povratnicah v kazenskem poboljševalnem domu na Igu (Alojz Bizaj, Vinko Skalar, dr. Katja Vodopivec); Problemi povratka med storilci težjih vrst prekrškov zoper javni red in mir (Nada Majcen); Povratniki in vprašanja prevzgoje (dr. Miloš Kobal).

Predgovor je napisala dr. Katja Vodopivec, ki je vodila celotno raziskovalno delo in opravila tudi dokončno redakcijo. Iz raziskave o problemih povratništva izhaja nešteto zaključkov, ki imajo lahko znaten pomen za jugoslovansko kriminologijo in kriminalno politiko, zlasti pa za kaznovalno politiko delinkventov povratnikov. Pomembna je tudi zaradi tega, ker gre pri njej v bistvu za ekipni način raziskovanja, za prvo obsežnejše kriminološko obravnavanje povratništva pri nas in za specifično metodologijo pri zbiranju gradiva in za metode uporabljanja raznih psiholoških, socioloških in medicinskih podatkov. Ob tako obsežnem gradivu je nemogoče na kratko povzeti bistveno vsebino raziskave, zato smo se omejili le na prikaz posameznih poglavij in piscev. Kadar bo delo izšlo v tisk, bo nedvomno učinkovit študijski pripomoček zlasti za organe kazenskega pravosodja, pa tudi za druge, ki se ukvarjajo s povratništvom oziroma s kriminaliteto in delinkventi nasploh.

Mimogrede bodi povedano, da so »Problemi povratništva« doslej najobsežnejše raziskovalno delo inštituta za kriminologijo, ki bodo lahko kadarkoli in komurkoli pozneje pomagali razvijati metodo opazovanja in raziskovanja, poleg tega pa bo dostojen prispe-

vek k jugoslovanski kriminološki raziskovalni dejavnosti.

2. *Kriminaliteta telesnih poškodb na območju okrajnega sodišča v Slovenski Bistrici.* Raziskavo je financiral sklad za znanstveno raziskovanje univerze v Ljubljani. Delo je bilo končano v začetku leta 1962, opravila pa ga je asistentka inštituta Alenka Šelihova. Obsega 261 tipkanih strani in je med drugim po svoji metodologiji prvi poizkus, kako naj se obravnava ožje področje kriminalitete z raznih regionalno-socioloških vidikov. Pomembnost raziskave je tudi v tem, da analizira določena nasilna dejanja v takih manjših enotah, kot je občina oziroma območje okrajnega sodišča. Študija analizira delinkvenco telesnih poškodb na ožjem območju zlasti tudi v njeni socialni odvisnosti. Od širših ekonomskih kategorij, kot so na primer stopnja razvoja kmetijstva in industrije ter gospodarstva nasploh, prehaja k analizi prebivalstva v celoti in nato k posameznim patološkim družbenim pojavom (alkoholizem, samomori, prekrški, kriminaliteta). Pri kriminaliteti telesnih poškodb analizira kategorije: kaznivo dejanje, storilec, oškodovanec, kazenske sankcije in problemi preventive. Študija skuša prikazati, da je kriminaliteto telesnih poškodb mogoče med drugim razlagati s tako imenovano podkulturo nasilja in da je ta kriminaliteta pogojena zlasti po okolju, v katerem nastaja. Pri raziskovanju je bila uporabljena statistična metoda, pri čemer je ugotavljal raziskovalec signifikantnost pojavov s χ^2 preizkusom.

3. *Socialne, psihološke in zdravstvene značilnosti delinkventnih in nedelinkventnih alkoholikov.* Raziskava obravnava 140 alkoholikov, ki so bili anketirani in za katere so bile opravljene socialne in psihiatrične anamneze ter zbrani katamnistični in razni drugi podatki. Glede na zbrane pokazatelje so anketiranci razdeljeni na delinkventne in nedelinkventne alkoholike. Med obema najosnovnejšima skupinama so s preizkusom χ^2 ugotovljene posamezne značilnosti, tako na primer glede na spol, starost, poklic, izobrazbo, stanovanjske razmere, psihične obremenitve in druge okoliščine.

Raziskava obsega 244 tipkanih strani in ima naslednja poglavja: Uvod (dr. Ljubo Bavcon); Splošni primerjalni podatki (Boris Uderman); Življenjske razmere anketirancev (Janez Pečar); Osebnost anketirancev (dr. Miloš Kobal); Vrste, oblike in vzroki alkoholizma (dr. Ljubo Bavcon); Povezanost med alkoholizmom, kriminaliteto in drugimi pojavi družbenega nereda (Janez Pečar); Vedenje delinkventnih anketirancev po anketiranju (Janez Pečar); Učinkovitost ukrepov

za preprečevanje in zdravljenje alkoholizma (Janez Pečar); Sklepi (dr. Ljubo Bavcon).

Raziskava je ugotovila, da je večina anketirancev živela v svoji mladosti v zelo neugodnih življenjskih razmerah. Pokazalo se je, da je bila zlasti skupina delinkventov alkoholikov do 16. leta starosti obremenjena s številnejšimi in hujšimi negativnimi okoliščinami. Sedanje življenjske razmere so pri večini alkoholikov prav tako neugodne, zlasti še, če upoštevamo njihovo socialno-ekonomsko stanje, vključno s stanovanjskimi razmerami. Alkoholizem v družinah, iz katerih so izšli, se je pri anketirancih odrazil kot močan kriminogen činitelj. Zato smemo predpostavljati, da bo alkoholizem anketirancev našel ustrežajoč odmev tudi pri njihovih otrocih, če že ne na področju delinkventnosti, pa vsaj v pogledu alkoholizma.

Pri večini anketirancev se alkoholizem močno povezuje z delinkventnostjo in raznimi pojavi družbenega nereda, pri delinkventnih alkoholikih pa se še posebej navezuje alkoholizem in povratništvo, saj je bilo na primer 85 anketirancev, za katere smo posebej zbrali katamnistične podatke, pred organi kazenskega pregona kar 636-krat ali vsak povprečno sedemkrat.

Dosedanji represivni in preventivni ukrepi v boju zoper alkoholizem so se tudi pri anketirancih pokazali za precej neučinkovite. Od vseh javnih služb so se z anketiranci največkrat ukvarjali organi kazenskega pravosodja, ki pa marsikdaj niso znali pravočasno in smotrno uporabljati raznih varnostnih in varstvenih ukrepov, ki bi bili lahko uspešni, če bi bilo njihovo uresničevanje bolj organizirano. Prizadevanje na področju zdravljenja alkoholizma ne ustreza njegovi družbeni nevarnosti. Zato bi bilo treba med drugim poskrbeti in bolj organizirati tudi zdravljenje v represiji.

Poleg vrste dokaj pomembnih ugotovitev, ki so bile odkrite med raziskovanjem, podaja študija več kriminalnopolitičnih zaključkov, ki bi jih morali upoštevati v boju zoper alkoholizem nasploh.

Raziskovanje je financiral sklad Borisa Kidriča za znanstveno raziskovalno delo v Ljubljani, kateremu je bila študija izročena sredi oktobra 1962. K izvedbi ankete, socialnih anamnez, psihiatričnih mnenj, statistične obdelave itd. ter k interpretaciji zbranega gradiva je bilo pritegnjenih 19 sodelavcev.

4. *Analiza sodnih ukrepov, izrečenih zoper psihično abnormne storilce kaznivih dejanj.* Raziskovalna tema je zajela 146 psihično abnormnih delinkventov z območja ljubljanskega okrožnega sodišča, zoper katere so bili izrečeni v zadnjih dveh letih najrazličnejši sodni ukrepi.

Študija šteje 86 tipkanih strani in obsega: Uvod (dr. Miloš Kobal); Kazenskopravni ukrepi zoper psihično abnormne storilce kaznivih dejanj (dr. Marjan Pavlič); Diagnoze in psihiatrična mnenja (dr. Miloš Kobal); Sodni ukrepi glede na izvedenske diagnoze in mnenja (dr. Marjan Pavlič); Prognoza in katamnene družbene nevarnosti abnormnih storilcev kaznivih dejanj (dr. Miloš Kobal) in Zaključki.

Kot gradivo za raziskavo so služili sodni spisi in posebej zbrani katamnestični podatki, iz katerih je bilo mogoče ugotavljati vedenje psihično abnormnih delinkventov po datumu psihiatričnega opazovanja, ter diagnoze in psihiatrična mnenja. Raziskovanje je omogočil sklad Borisa Kidriča za znanstveno raziskovalno delo, ki ga je tudi v celoti financiral in kateremu je bilo delo izročeno 1. oktobra 1962. Pri zbiranju in preverjanju podatkov ter pri drugih opravilih je bilo zaposlenih 17 sodelavcev.

Glede na zbrane in interpretirane podatke je raziskava zlasti opozorila na to, da se pri psihično abnormnih delinkventih redkokdaj uporablja varnostni ukrep oddaje neprištevnega storilca v zavod za duševne bolezni ali kakšen drug zavod za varstvo in zdravljenje, nadalje da ni nadzora nad osebami, ki so bile zaradi psihične abnormnosti pred sodiščem oproščene, ekskulpirane ali pogojno obsojene, da je položaj storilcev te vrste v kazenskih poboljševalnih zavodih nezadovoljivo urejen, da pri zadevnih ukrepih sodišč ni mogoče zapaziti jasnih načel, na kar poleg ostalih okoliščin vplivajo tudi številne nevspečnosti, s katerimi se bori psihiatrična služba itd.

Študija posebej poudarja, da bi morali posvetiti več pozornosti psihično abnormnim delinkventom, ki so na prostosti, predvsem v pogledu nadzora nad njimi. Ta nadzor naj bi opravljali organi socialnega varstva, zdravstvena služba in morda tudi organi za notranje zadeve. S tem se ponovno potrjujejo ugotovitve nekaterih piscev, ki so se že doslej ukvarjali z vprašanji duševno abnormnih delinkventov na prostosti, hkrati pa lahko zopet sklepamo, da se stanje na tem področju tudi v zadnjih letih ni bistveno spremenilo.

b) Raziskave, ki bodo zaključene do konca leta 1962

5. *Uspešnost vzgojnega ukrepa oddaje delinkventnih otrok v tuje družine v primerjavi z oddajo delinkventnih otrok v vzgojne zavode.* Raziskovalno nalogo financira sklad Borisa Kidriča in svet za socialno varstvo LRS. Raziskovanje bo zaključeno in izdelek izročen naročniku do 31. decembra 1962.

Glede na nasprotujoča si mnenja o uspešnosti oddaje delinkventnih otrok v vzgojo tujim družinam in v zvezi s podobnimi raziskavami, ki so jih opravili v tujini, pri čemer so ugotovili, da so bili vzgojni uspehi pri rejencih boljši, je inštitut za kriminologijo ob pomoči nekaterih drugih činiteljev sklenil izvesti ustrezno raziskovanje tudi pri nas. V ta namen je bilo zdravstveno, psihološko in socialno pregledanih 36 mladoletnih delinkventov. Od tega so bili po gornjih vidikih zbrani in primerjani podatki za 18 delinkventnih otrok, ki so bili v reji pri tujih družinah, in za 18 delinkventnih otrok iz vzgojnih zavodov. Otroci, ki jih je zajela raziskava, so bili v reji ali v zavodih več kot šest mesecev. Rezultati primerjave bodo koristili pri presoji, kako uspešna sta oba vzgojna ukrepa.

6. *Povratništvo v kazenskem in upravno-kazenskem pravu.* Raziskava je pravnoprimerjalna in jo financira sklad za znanstveno raziskovalno delo pri univerzi v Ljubljani. Zaradi skoraj enoletne odsotnosti vodje raziskave in zaradi nekaterih drugih objektivnih težav naloga ni bila v celoti opravljena do roka. Naročnik je na predlog inštituta preložil rok izdelave na poznejši čas. Glede na te okoliščine bo študija zaključena najpozneje do konca leta 1962.

Študija analizira ureditev povratništva v kazenskopravnih sistemih različnih držav, ki so uvrščene v skupine, in sicer: anglosaška skupina (ZDA in Velika Britanija), romanska skupina (Francija, Italija), germanska skupina (Nemčija, Avstrija in Švica), skandinavska skupina (Danska, Švedska, Finska, Nizozemska) in Sovjetska zveza ter države ljudske demokracije. V sintezi bo podana ocena posameznih rešitev v primerjavi z jugoslovanskimi rešitvami.

c) Nove raziskave, za katere so sklenjene pogodbe v letu 1962

7. *Kriminalna prevencija in osnovnošolski otroci.* Gradivo za to raziskavo obsega podatke za 2617 otrok, ki so v letu 1954/55 obiskovali 2. razred osnovnih šol. Inštitut je zbiral podatke do šolskega leta 1960/61, med njimi zlasti za tiste otroke, ki so bili pri raznih organih zabeleženi kot problematični. Raziskava naj bi ocenila, kako zgodaj in na kakšen način je mogoče pri osnovnošolskih otrocih ugotoviti socialno problematičnost, ki bi se morebiti pozneje izrazila v delinkventnem ponašanju. Ugotovitve študije bi lahko uporabili za ustrezno in pravočasno preventivno delo z otroki. Raziskava naj bi bila zaključena do 30. decembra 1963. Financirajo jo sklad Borisa Kidriča, svet za šolstvo LRS in svet za socialno varstvo LRS.

8. *Grupiranje obsojencev, ki prestajajo kazen odvzema prostosti.* Raziskava naj bi na podlagi stanja in podatkov o obsojencih, ki prestajajo kazen odvzema prostosti, ter v zvezi z novim zakonom o izvrševanju kazenskih sankcij ugotovila, kakšni oddelki oziroma domovi naj bi se ustanovili v LR Sloveniji in kako naj bi razporejali obsojence glede na dejanske možnosti pri nas.

Problemатiko naj bi inštitut za kriminologijo obdelal do junija 1963.

9. *Sodna odmera kazni.* Raziskava bo analizirala konkretno odmero kazni za nekatere posebno pogostna kazniva dejanja pri posameznih sodiščih in skupaj za LR Slovenijo. V zvezi z veliko možnostjo individualizacije kazni ugotavljamo na podlagi doslej zbranih statističnih podatkov, da se kazni kumulirajo okrog nekaterih s kazenskim zakonikom določenih minimumov in da se pri sodni odmeri kazni individualizacija verjetno ne upošteva dovolj. Raziskava mora biti končana do julija 1963.

Raziskava »Grupiranje obsojencev, ki prestajajo kazen odvzema prostosti« in »Sodna odmera kazni« financirajo poleg sklada Borisa Kidriča še drugi interesi, in sicer: prvo državni sekretariat za notranje zadeve LRS, drugo pa državni sekretariat za pravosodno upravo LRS.

10. *Vloga svetov ljudskih odborov, pristojnih za notranje zadeve, pri preprečitvi kaznivih dejanj zoper družbeno in zasebno premoženje v Sloveniji.* Za to študijo je bila sklenjena pogodba s skladom za znanstveno raziskovalno delo pri univerzi v Ljubljani.

Raziskovalna naloga bo podala analizo dela svetov ter analizo kaznivih dejanj zoper družbeno in zasebno premoženje z vidika kriminalne fenomenologije, preddeliktne situacij in kriminalne politike ter z raznih drugih teritorialnih, demografskih in socialno-ekonomskih vidikov. Razen tega pa bo skušala razjasniti nekatera organizacijska in funkcionalna vprašanja svetov ter ugotoviti, ali je regionalno-sociološka razširjenost kaznivih dejanj zoper družbeno in zasebno premoženje našla svoj odraz v prizadevanju svetov, pristojnih za notranje zadeve. Študija mora biti končana do marca 1964.

č) Pripravljena predloga za novi raziskavi

11. *Kazenskopravno varstvo premoženja v različnih pravnih sistemih.* Gre za kontinuirano pravno primerjalno raziskovanje, v katerem naj bi sistematično zbirali gradivo o tistih vprašanjih posebnega dela kazenskega zakonika, ki so v sistemih kazenskih zakonodaj različnih držav pomembna za razvoj jugoslovanskega kazenskega prava. V konkret-

nem primeru naj bi bila študija samo ena izmed mnogih, ki bi poleg drugega omogočila tudi primerjavo kriminalitete določenih vrst v drugih državah z ustreznimi statističnimi podatki pri nas.

Z delom bi začeli 2. januarja 1963 in ga končali 1. februarja 1964.

12. *Obravnavanje mladinskega prestopništva v LR Poljski in v FLR Jugoslaviji.* Noveli kazenskega zakonika in zakonika o kazenskem postopku zahtevata glede obravnavanja mladinske delinkvence vrsto dobro organiziranih pomožnih služb pri organih kazenskega pravosodja in visoko strokovnost oseb, ki sodelujejo na področju preprečitve mladinske delinkvence, pri njenem odkrivanju in raziskovanju, v kazenskem postopku in pri izvrševanju vzgojnih ukrepov. Na Poljskem imajo v tem pogledu precejšnje izkušnje, ki bi jih morda lahko prilagodili našim družbenim razmeram, kar naj bi ugotovila in priprava navedena študija. Hkrati pa bi raziskovanje tudi omogočilo primerjati mladinsko kriminaliteto na Poljskem z ustrežno kriminaliteto v Jugoslaviji.

Z raziskovanjem bi začeli 1. aprila 1963 in ga končali do 1. marca 1964.

Z navedenimi raziskavami je delovna zmogljivost inštituta oziroma njegovih sodelavcev na tem področju skoraj v celoti izčrpana za vse leto 1963 in deloma tudi za leto 1964. Glede na pedagoško, vzgojno in drugo aktivnost sodelavcev inštituta bo mogoče načrtovati nova raziskovalna dela šele proti koncu leta 1963 ali celo pozneje.

II.

Glede na to, da bi morda utegnile bralca zanimati tudi okoliščine, v katerih opravlja inštitut za kriminologijo svoja raziskovanja, bomo navedli nekaj podatkov tudi o njih. Ker kriminološko raziskovanje ni edina dejavnost inštituta, je prav, da opišemo še nekatera dejstva oziroma pogoje, ki spremljajo življenje inštituta in njegov razvoj.

Svet inštituta. Svet inštituta kot organ družbenega upravljanja šteje 14 članov in je imel letos tri seje, in sicer: 5. januarja 1962, 18. aprila 1962 in 21. junija 1962. Od ustanovitve je število članov in članstvo posameznikov v svetu ostalo nespremenjeno.

V svetu inštituta so zastopniki odbora za notranjo politiko izvršnega sveta LRS, državnega sekretariata za notranje zadeve LRS, državnega sekretariata za pravosodno upravo LRS, javnega tožilstva, sodišč, sekretariata izvršnega sveta za socialno varstvo, zastopniki s področja psihiatrije in sodne medicine, pravne fakultete v Ljubljani in nekateri člani

znanstveno-strokovnega kolektiva inštituta za kriminologijo.

Svet je razpravljal na podlagi poročil o najpomembnejših vprašanjih, ki zadevajo:

1. raziskovalno delo inštituta,
2. finančno-gospodarsko stanje,
3. pedagoško dejavnost,
4. druga vprašanja.

Tako je na primer razpravljalo o programu znanstvenega raziskovalnega dela v zvezi z natečajem sklada Borisa Kidriča in o pregledu dokončanih raziskav inštituta, o zaključnem računu za leto 1961, o pravilniku o delitvi dohodka, o pravilniku o delitvi osebnih dohodkov in o finančnem načrtu za leto 1962, o organizaciji pravnega študija na tretji stopnji, o programu predavanj in o predmetnikih za študij na tretji stopnji, itd.

Finančno-gospodarska komisija sveta pa je na treh sejah razpravljala o osnutku pravilnika o delitvi dohodka in o pravilniku o delitvi osebnega dohodka in v zvezi s tem obravnavala tudi finančni položaj inštituta.

Pri načrtovanju znanstvenega raziskovalnega dela je svet inštituta sprejel predvsem predloge o takih raziskavah, ki so trenutno po svoji problematiki najbolj, umestne in smotrne in ki bi lahko praktičnim delavcem v organih kazenskega pravosodja najbolj koristile. Pri tem se je v glavnem opredeljeval za aplikativno raziskovanje, katerega neposredni koristniki bi bili organi kazenskega pravosodja.

Organizacijsko-kadrovska vprašanja. V zadnjih dveh letih je pritegoval inštitut k svojemu delu razmeroma širok krog stalnih in občasnih honorarnih zunanjih konceptnih ali nekonceptnih sodelavcev, ki so sodelovali skoraj pri vseh raziskavah. Takšen način dela bo zaradi majhnega števila stalno nastavljenih uslužbencev v inštitutu in zaradi precej povečanega obsega dela nujen tudi v prihodnje. Poudariti je treba, da je pritegovanje zunanjih, zlasti občasnih sodelavcev koristno tako za inštitut kakor za področja, iz katerih so angažirani, ker se s tem kar najbolj povezuje teorija s prakso. Za svoja kriminološka raziskovanja inštitut najbrž ne bo mogel nikoli imeti vseh strokovnjakov, ki bi bili potrebni za opravljanje nalog s področja tako obširne znanstvene discipline. Zato bo sodelovanje in pridobivanje čimvečjega števila zunanjih sodelavcev ena izmed pglavitnih organizacijskih nalog inštituta.

Od desetih stalnih delovnih mest, ki so predvidena po sistematizaciji, je doslej zasedenih osem. Nezasedeni sta ostali še delovni mesti socialnega delavca in psihologa.

Število stalno honorarno zaposlenih sodelavcev se ni spremenilo. Ker je inštitut fi-

nančno samostojen zavod, si bo moral v prihodnje v strukturi svojih dohodkov čedalje večji delež pridobivati z lastno raziskovalno, pedagoško in drugo dejavnostjo. Zato je število uslužbencev v inštitutu nedvomno vezano tudi na njegovo finančno zmogljivost.

Finančno stanje inštituta in delitev dohodka. Finančno stanje inštituta postaja v sistemu financiranja samostojnih zavodov vedno bolj odvisno od delovne zmogljivosti sodelavcev in v zvezi s tem prav tako od naročnikom znanstvenega raziskovalnega, pedagoškega in drugega dela, ki ga lahko inštitut nudi kot svoje usluge. Na področju družbenih ved se postavlja vsaj v začetni fazi še vprašanje cen storitev, ki naj bi bile take, da glede na delovno zmogljivost inštituta ne bo ogrožen njegov finančni položaj in v zvezi s tem njegov razvoj ali celo obstoj. Dohodki inštituta so se leta 1962 vzporedno s povečanjem obsega dela zvišali skoraj za 100 %. V zadnjih dveh letih je opravljal inštitut deset raziskovalnih nalog, pred tem pa le tri. Večje število raziskav zahteva tudi večje izdatke za plačevanje zunanjih sodelavcev, predvsem na takih področjih, kjer inštitut nima svojih tehničnih sredstev, ali pa za plačevanje takih opravil, ki presegajo strokovnost redno zaposlenih uslužbencev ali njihovo zmogljivost. Taka opravila so na primer strojno obdelovanje podatkov, psihološke in psihiatrične ekspertize, socialne anamneze, ankete itd. Glede na to je potrebno izredno ekonomično poslovanje, ki bi včasih skoraj lahko oviralo širše študijsko poglobljanje v problematiko določenega raziskovanja. Ker bo inštitut prihodnje leto prevzel na pravni fakulteti organizacijo in izvedbo študija kazenskopravnih znanosti na III. stopnji, na ustrezni II. stopnji pa že letos predavanja o nekaterih disciplinah, bo njegova pedagoška aktivnost nedvomno vplivala na zmanjšanje znanstvenega raziskovalnega dela oziroma na število prevzetih raziskovalnih nalog v prihodnje. V zvezi s tem nastaja vprašanje financiranja pedagoškega dela, za katerega bo moral inštitut dobiti ustrezní ekvivalent.

Doslej so nastopali kot naročniki na področju raziskovanja, ki ga opravlja inštitut, predvsem različni skladi za znanstveno raziskovalno delo. Neposredni koristniki — organi kazenskega pravosodja — še nimajo v svojih finančnih načrtih predvidenih sredstev za financiranje raziskovanj. V marsičem bi bilo zelo koristno, če bi neposredni koristniki rezultatov kriminoloških raziskav več prispevali k financiranju, za kar bi bilo treba predvideti ustrezne ukrepe, ki bi jim to omogočili. V zvezi s tem se vsekakor odpira obširna in pomembna problematika, ki pa je ne more reševati inštitut sam.

S 1. januarjem 1962 je inštitut prešel na delitev dohodka in na razdeljevanje osebnih dohodkov po pravilnikih, ki jih je sprejel svet inštituta. Inštitut ustvarja svoje dohodke s sklepanjem pogodb za znanstvene raziskave s skladi za znanstveno raziskovalno delo, z raznimi oblikami pedagoškega dela na pravni fakulteti in pri drugih organih (kar še ni urejeno), zavodih in ustanovah, iz dotacij in raznih drugih svojih storitev.

Čisti dohodek ugotavlja inštitut potem, ko vplača znesek v obvezne sklade, ko obračuna stroške poslovanja in plača prispevke po predpisih, ki veljajo za samostojne zavode.

V pravilniku o delitvi dohodka so določeni tudi skladi, kot na primer sklad za znanstveno raziskovanje, sklad skupne porabe, investicijski sklad, rezervni sklad in sklad za nagrade. S posebnim pravilnikom o delitvi osebnih dohodkov pa so določene postavke za posamezna delovna mesta, merila za ocenjevanje kvalitete dela in način delitve osebnega dohodka po delovnem in poslovnem uspehu inštituta.

Pedagoško delo na fakulteti. V letošnjem letu je inštitut pripravil ustrezne predloge in stroškovnik za organizacijo in izvedbo študija kazenskopravnih znanosti na III. stopnji. Oboje je obravnaval svet inštituta, ki je soglašal s tem, da bi inštitut za kriminologijo sklenil pogodbo s pravno fakulteto za izvedbo tega študija. Vprašanje še ni dokončno rešeno, vendar kaže, da se bo študij na III. stopnji lahko v doglednem času začel, najpozneje pa v študijskem letu 1963/64. Poleg tega bo inštitut s svojimi sodelavci že v zimskem semestru 1962/63 začel s predavanji nekaterih disciplin kazenskopravnih znanosti na drugi stopnji.

Individualna dejavnost sodelavcev inštituta. Sodelavci inštituta so objavljali svoje prispevke v Pravniku, v Reviji za kriminalistiko in kriminologijo, v Strokovnem listu, v Naših razgledih in v nekaterih drugih slovenskih in jugoslovanskih strokovnih revijah. Nekateri so z nezmanjšano intenzivnostjo, kljub povečanemu obsegu dela zaradi številnejših raziskav, ki jih opravlja inštitut, uveljavljajo v javnem življenju na tistih področjih, ki jim glede na njihovo strokovnost in usmeritev najbolj ustrezajo. Sodelovali so tudi pri raznih predavanjih, namenjenih javnosti, o vprašanjih, ki zadevajo kriminaliteto, prevencijo kriminalitete, mladinsko delinkvenco in organizacijo vzgojnih ukrepov, kazensko pravo, itd., in v raznih strokovnih in drugih društvih ter družbenih organizacijah, v katerih uveljavljajo dosežke znanosti na svojem področju oziroma pomagajo društvom in organizacijam pri njihovem delu. Posamezniki so tudi pomembni funkcionarji v takih

društvi oziroma organizacijah ali funkcionarji v raznih komisijah in organih družbenega upravljanja na področju vzgojnih zavodov, svetovalnic itd.

Poleg vsega tega dela so se posamezniki udeležili še raznih strokovnih posvetovanj, študijskih potovanj in pod., kot na primer:

— 11. zasedanja kriminalnobiološkega združenja na Dunaju v dneh od 3. do 8. oktobra 1961, na katerem je dr. Vodopivec podala referat »Osebnostne raziskave storilcev kaznivih dejanj v Jugoslaviji«, ki je pozneje izšel v publikaciji *Kriminalbiologische Gegenwartsfragen*, št. 5, Stuttgart;

— ogleda dokumentacije in knjižnice pri Centro nazionale di prevenzione e difesa sociale v Milanu in Rimu;

— posvetovanja o nekaterih vprašanjih kazenskega prava, ki ga je organiziralo jugoslovansko združenje za kazensko pravo in kriminologijo v Arandjelovcu v dneh 10. in 11. januarja 1962; diskusijska prispevka obeh naših sodelavcev sta bila pozneje objavljena v posebni izdaji Arhiva za pravne i društvene nauke;

— kongresa Association des juges des enfants od 26. do 29. septembra v Neaplju;

— priprav za evropski seminar OZN o prevenciji mladinske delinkvence, ki ga je organiziral evropski urad za socialne zadeve OZN, in seminarja o ocenjevanju preventivnih metod pri prevenciji mladinske delinkvence v Rimu od 14. do 23. oktobra 1962, na katerem je imela dr. Vodopivec referat o raziskavah na področju širših družbenih ukrepov zoper mladinsko delinkvenco;

— seminarja o tehnični in znanstveni dokumentaciji, ki ga je priredil jugoslovanski center za tehnično in znanstveno dokumentacijo v dneh od 4. do 9. junija 1962 v Beogradu;

— VI. mednarodnega seminarja o raziskovanju družine v Opatiji in zveznega seminarja vzgojiteljev neprilagojene mladine v Kotoru od 1. do 10. avgusta 1962, ki ga je organiziral in vodil dr. Skaberne, znanstveni sodelavec našega inštituta;

— posvetovanj o vzgojnih ukrepih in strožjem nadzorstvu mladoletnikov, za katera je dal pobudo in precejšen prispevek dr. Skaberne; ta naš sodelavec je bil tudi na raznih mednarodnih posvetovanjih vzgojiteljev neprilagojene mladine;

— seminarja o vprašanjih s področja primerjalnega prava, ki ga je priredila Faculté Internationale pour l'Enseignement de Droit Comparé iz Strasbourga v Trstu od 10. do 22. septembra 1962.

Sodelavci inštituta še nadalje opravljajo mentorsko delo z diplomanti višje šole za socialne delavce, ki so štipendisti organov

kazenskega pravosodja. Poleg tega pa še dva sodelavca predavata na različnih šolah, in sicer: eden kriminologijo na III. stopnji pravne fakultete v Zagrebu in eden kriminalistično taktiko v srednji strokovni šoli za notranje zadeve v Ljubljani.

Knjižnica, dokumentacija in tisk. V študijskem letu 1961/62 je knjižnica inštituta pridobila 250 novih zvezkov. Tako vsebuje njen knjižni fond sedaj 1760 zvezkov (knjig in revij). V koledarskem letu 1962 prejema knjižnica 73 revij, od tega 28 domačih in 45 tujih. Med 73 revijami je šest bibliografskih oziroma dokumentacijskih. Poleg tega hrani knjižnica tudi precej rokopisnega gradiva in drobnega tiska.

Materialna sredstva za nabavo nove literature ima knjižnica zagotovljena v finančnem načrtu inštituta. Večino novih knjig in revij je nabavila pri domačih založbah, medtem ko je prejela le malo knjižnih daril. Za zamenjavo prejema eno tujo revijo. Omeniti je treba, da je bil dotok literature v drugi polovici študijskega leta občutno nižji kot v prvi, kar je posledica omejitve deviznih sredstev, pri založbah. Za knjižnico, ki nabavlja predvsem tujo literaturo, je to neprecenljiva škoda.

Na področju izpopolnjevanja dokumentacije je inštitut sistematično urejal doslej zbrano gradivo, pri čemer je bilo treba dopolnjevati vnaprej pripravljeno klasifikacijo. Urejanje dokumentacije še ni končano, pričakujemo pa, da bo v začetku prihodnjega leta. Ker ustvarjajo lastno dokumentacijo skoraj vsi kriminološki inštituti v Jugoslaviji, smo dali pobudo za združitev obstoječih sil na tem področju, tako da bi prišlo na posamezni inštitut čimveč dokumentacijskega gradiva. Ko bomo premagali nekatere sub-

jektivne težave, bomo verjetno uresničili našo zamisel.

V zadnjem času ni izšla nobena samostojna publikacija inštituta; za objavo so sedaj pripravljene štiri raziskovalne teme, katerih natis pa je odvisen od finančnih sredstev in nekaterih drugih vprašanj, ki so s tem v zvezi.

Inštitut je skupaj z jugoslovanskim Rdečim križem — Glavnim odborom za Slovenijo — izdal »Zbornik razprav o alkoholizmu«; prirejen je po predavanjih na tečaju o družbenih in medicinskih problemih alkoholizma, ki ga je pripravila komisija za boj proti alkoholizmu pri Glavnem odboru RK za Slovenijo. V tem zborniku so objavljena tudi predavanja štirih sodelavcev inštituta.

Sodelovanje z različnimi znanstvenimi zavodi in posamezniki. Inštitut sodeluje z različnimi znanstvenimi zavodi in posameznimi znanstveniki. Prav tako pa gojijo tudi posamezni sodelavci inštituta stike z različnimi strokovnjaki iz domačih in tujih znanstvenih ustanov. Inštitut si je doslej pridobil tudi širšo afirmacijo, saj so bili nekateri njegovi sodelavci povabljeni na pomembna posvetovanja oziroma seminarje v tujini, na katerih so sodelovali s samostojnimi prispevki bodisi kot predavatelji, referenti ali organizatorji.

V zadnjem času je naš inštitut obiskal dr. Hanns Bellavić, ravnatelj kriminološkega inštituta v Gradcu, ki je imel 9. oktobra 1962 predavanje: »Psihopatija in kazen«. Kaže, da se nam podobni obiski iz tujine obetajo tudi v prihodnje.

Od jugoslovanskih kriminoloških inštitutov so inštitut za kriminologijo v Ljubljani obiskali skoraj vsi zastopniki, s katerim smo izmenjali izkušnje in z nekaterimi tudi razno kriminološko gradivo.

Research Projects of the Institute for Criminology at the Faculty of Law in Ljubljana

by Janez Pečar

Besides four publications having appeared in the last pas years, the Institute of criminology has been during the years 1961 and 1962 engaged in the following research projects:

a) Research Projects having been finished in 1962:

- The problems of recidivism;
- The criminality of injuries in the community Slovenska Bistrica;
- Analysis of court measures used against psychically abnormal offenders;
- Social, psychological, and general health characteristics of delinquent and non-delinquent alcoholics;
- Recidivism in comparative penal law;
- Successfulness of educative measure of handing over the delinquent children to foster families as compared with educative measure of sending them in educative institutions.

b) Current Research Projects:

- Criminal prevention and primary school children;
- Classification of convicts;
- Sentencing;
- The role of councils for internal affairs in prevention of crimes against social and private property in the People's Republic of Slovenia.

The Institute intends as well to carry out two comparative-law studies until 1964: The penal law protection of property in different legal systems and The position of young offenders in the People's Republic of Poland and Federative People's Republic of Yugoslavia.

Besides its research work, the Institute will start in the school year 1962/63 courses in several disciplines for the II. grade studies at the Faculty of Law in Ljubljana. During the following scholl year it will organize and carry out in whole a post-graduate course in penal sciences and criminology.